

T V I R T I N U

LITUVOS TSR PROKURORAS
II klasės valstybinis justicijos patarėjas

A.KAIRĖLIS

1978 m. sausio mėn. ____ d.

K A L T I N A M O J I I Š V A D A

bandžiamojoje byloje Nr.38, kurioje
k a l t i n a m a s

Belys GAJAUSKAS, Jonas,

pagal Lietuvos TSR BK 68 str. II dalį.

Tiriant baudžiamąją bylą Nr.345, buvo surinkti įrodymai apie B.Gajausko nusikalstamąją antitarybinę veiklą. Ši medžiaga 1977 m. balandžio mėn. 21 d. iš šios bylos išskirta ir jos pagrindu tų pačių metų balandžio 16 dieną iškelta bandžiamoji byla B.Gajauskui pagal nusikaltimo, numatyto Lietuvos TSR BK 68 str. II dalyje, požymius.

1977 m. balandžio mėn. 22 d. B.GAJAUSKAS suimtas ir balandžio mėn. 29 d. patrauktas byloje kaltinamuoju.

Parengtinio tardymo metu gautaisiais

B.GAJAUSKAS 1948 m. rugsėjo mėn. 18 d. Lietuvos TSR VR kariuomenės Karinio tribunolo buvo nuteistas už aktyvią kovą prieš Tarybų valdžią Lietuvoje kaip antitarybinės organizacijos narys pagal KTSR BK (1926 metų redakcija) 58-1"a", 58-8, 58-10 I d. ir 58-11 straipsnius 25 metams laisvės atėmimo.

(t.1, l.23, t.X, l.1-6)

1973 metais, sugrįžęs po bausmės atlikimo į Kauną, neatsisakė savo priešiškos Tarybų valdžios atžvilgiu ^{pažiūrų} ir pradėjo vesti antitarybinę agitaciją bei propagandą. 1974-1977 metų laikotarpyje, siekdamas susilpninti Tarybų valdžią, rinko, laikė platinimo tikslu, daugino ir platino antitarybinio pobūdžio literatūrą, išleista užsienyje, nelegaliai leidžiamas brošiūras, ginkluotų nacionalistinių gaujų, veikusių pėkario metais respublikoje, dokumentas, kuriose skleidžiami tarybinę valstybinę ir visuomeninę santvarką žeminantys šmeižtiški prasi-manymai bei raginimai kovoti prieš tarybinę santvarką Lietuvoje, duomenis apie lietuvių tautybės asmenų neteisimą už itin pavojingų valstybinių nusikaltimų padarymą.

(t.I, l. 46, 107-111, 185-195, 197-198, 202-207, 209-218, 219-224, 229-236, 237-238, 239-240, 241-244, 245-246,

t. II, l. 6-15, 18-23, 60-61, 86-89, 90-91, 95-105, 106-140, 141-149, 156-158, 195-163, 165-174, 175-189, 191-194, 195-202, 203-213, 214-218, 219-222, 228, 229, 234-239, 241-245,

t. III, l. 5-15, 27-30, 34-39, 43-48, 62-66, 111-128, 131-139, 173-193, 198-202,

t. IV-IX tomai pilnai su daiktiniais įrodymais,

t. X, l. 113, 114-219, 220-221, 227-229, 238, 239)

3

Taip, 1974 metais įsigijo ir savo bute saugojo užsienyje išleistas antitarybinio turinio knygas "Bolševizmas" lenkų kalba, "Dievas šiandien" lietuvių kalba, Bolševizmo knygos "Gulago salynas" rusų kalba pirmą tomą. Knygą "Gulago salynas" platinimo tikslu vertė į lietuvių kalbą.

Tais pačiais metais Kanno miesto gyventojui Stavskini L.P. davė skaityti antitarybinio turinio knygą "Bolševizmas" lenkų kalba, išleista 1938 metais Liubline.

(t.I, l. 31-32, 46, 48, 55-58, 61-62, 83, 99, 141, 164-165, 173-174, 181, 185-187, 190-191, 202, 205-206,

t. II, l. 95-105, 106-140, 150-153, 165-174, 175-189, 246-257,

t. VII, VIII, IX su daiktiniais įrodymais)

1974 m. gruodžio 23 d. B.GAJAUSKAS bato kratos metu buvo surasta ir paimta knygos "Bolševizmas", "Dievas šiandien", "Gulago salynas" pirmo tomo dalis ir jos vertimas į lietuvių kalbą, atliktas B.Gajausko ranka, kitos ideologinio šalinio, šaciistiško turinio knygos bei rašiniai. B.GAJAUSKAS tą dieną buvo sulaikytas kaip įtarimas, padarius nusikaltimą nenaitytą Lietuvos TSR BK 68 straipanyje. 1977 m. gruodžio mėn. 26 d. paleistas.

(t.I, l. 161-185, t.II, 95-105)

Reikiamų išvadų B.GAJAUSKAS iš to nepadarė ir tęsė savo nusikalstamą veiklą.

1976 metų laikotarpyje L.Sėjavičini skaityti ir saugoti perdavė dvi X leidimo brošiūras "Teisių gynimo TSSR kronika" rusų kalba, "Gulago salynas" pirmo tomo dalį, atskirų antitarybinių elementų leidžiamo rinkinio "Dievas ir tėvynė" pirmą ir antrą numerius.

(t.I, l. 46, 48, 55-58, 61-62, 99, 173, 186-187, 190-192, 202, 204, 205-206,

t.II, l. 86-89, 95-105, 106-140, 165-174, 175-189, 246-257,

t. VII, IX su daiktiniais įrodymais)

Platinimo tikslu B.GAJAUSKAS įsigijo ginkluotų nacionalistinių gaujų, veikusių pėkario metais respublikoje, antitarybinio pobūdžio dokumentus taip vadinamo Lietuvos laisvės kovos sąjūdžio, Lietuvos laisvės armijos ir "Vanagų" organizacijos statutus, instrukcijas, įsakymus, protokolus, šių organizacijų antitarybinius leidinius - "LKS biuletenis", "Laisvės varpas", "Partizanas", "Laisvės šodis" rusų kalba, - Lietuvos pasipriešinimo judėjimo memorandumą SNO anglų kalba, Lietuvos bendro demokratinio pasipriešinimo judėjimo memorandumą taip pat anglų kalba, adresuotą SNO ir keturių didžiųjų valstybių ministrų taryboms.

Sinais dokumentus daugino perrašinėdamas ranka ir fotogra-
fuodamas.

(t.I, l. 49-52, 56-57, 62, 73-74, 101-102, 114-115, 119,
141-142, 146-147, 155, 186-189, 193-195, 202-204,
205-207, 209-211, 212-214, 215-218, 219-220,

t.II, l. 86-89, 95-105, 106-140, 165-174, 175-189, 191-194,
195-202, 203-213, 214-218, 246-257,

t.III, l. 5-15, 43-48, 62-66, 111-128,

t.IV-IX su daiktiniais įrodymais)

1976 m. rudenį išvardintus ginkluotų gaujų dokumentus per-
davė saugoti Stavskini L.P.

Tų pačių metų rudenį atėjo į Stavskio L.P. butą su nesu-
statytu esmeniu ir savo fotoaparatu "Zenit-3M" nufotografavo
juos, padarydamas iš viso keletą šimtų kadru, ir išryškino fe-
tojuosteles. Po to dokumentus paliko Stavskio L.P. bute ir tik
vėliau dalį iš jų pasiėmė.

(t.I, l. 49-53, 56-57, 63-65, 73-74, 101-102, 186-189, 193-195,
203-204, 206-207,

t.II, l. 86-89, 156-158, 159-163, 165-174, 175-189,

t.III, l. 5-15, 43-48,

t.IV-VI, VIII pilnai su daiktiniais įrodymais)

GAJAUSKAS B.J. sudarė sąlygas, kad dalis šių jo perrašytų
ir atspausdintų fotografijose ginkluotų nacionalistinių gaujų
dokumentų būtų platinama toliau, nes 1977 m. vasario mėn. 7 d.
buto kratos metu neperdavė jų tardymo organams. Po to juos GA-
JAUSKO B.J. motina A.KILIČIAUSKIENĖ perdavė Kauno mieste gyven-
tojai GRIGAUSKIENEI O.S.

(t.I, l. 62-67, 68-69, 72, 117, 142, 155,

t.II, l. 156-158, 191-194, 195-202, 209-218, 219-220,
246-257,

t.III, l. 173-192,

t.VIII su daiktiniais įrodymais)

B.GAJAUSKAS rinko žinias apie lietuvių tautybės esmenis,
nuteistus už itin pavojingų valstybinių nusikaltimų padarymą

ir atliekančias bausmę patalies darbu stovyklose, sudarinėje jų sąrašus, kurie per Maskvos mieste gyventoją KOVALIOVĄ S.A. ir Kalugos srities Tarusos mieste gyventoją GINEBURGĄ A.J. buvo perduodami į užsienį ir panaudoti spandoje priešikiškai TSSRS propagandai skleisti.

(t.I, l. 33-34, 103-106, 107-109, 148-151,
t.II, l. 95-105, 106-140, 156-158, 159-163, 246-257,
t.III, l. 111-128, 131-139, 173-192, 198-202,
t.I, l. 26-28, 37, 42-47, 50-57, 73-80)

Pareikštame kaltinime B.GAJAUSKAS kaltu save nepripažįsta.

Pasidūkino, kad knyga "Bolševizmas" buvo nuo seno jo motinos A.Kilčiauskienės namuose, o knygas "Dievas šiandien" ir "Gulago salynas" dalį gavęs 1974 metais iš S.Kudirkos, prieš jam išvykstant gyventi į JAV. Šių knygų skaityti niekam nedavė. Knygos "Gulago salynas" dalį vertė į lietuvių kalbą savo tikslams. Ginkluotų nacionalistinių gaujų, veikusių pokario metais respublikoje, dokumentų nerinko ir niekam jų nedavė. Dalį tokių dokumentų 1974 metų rudenį buvo gavęs iš savo pažįstamo L.Stavskio. Kai kuriuos iš jų nusirašė "savo įdomumui" ir jo to sunaikino. Pats asmeniškai tų dokumentų nefotografavo, bet keletą jų atspausdino iš gautų nuo L.Stavskio fotokopijų. Perrašytas ir atspausdintas fotokopijose ginkluotų gaujų dokumentus, kurie buvo saugomi būte, jo motina A.Kilčiauskienė be jo žinios nunešusi ir perdavusi jų bendrai pažįstamai O.Grigauskienei.

L.Stavskiai 1976 metų rudenį buvo paskolinęs savo fotoaparata "Zenit", bet kokiam tikslui, pastarasis iš jo jį ėmė, jam nežinoma. Kokių nors kitų daiktų bei literatūros tame tarpe knygos "Gulago salynas", brošiūrų "Dievas ir tėvynė", "Taisių gynimo TSSRS kronika" L.Stavskiai nedavė.

Kalinių, nuteistų ir atliekančių bausmę už itin pavojingų valstybinių nusikaltimų padarymą, B.GAJAUSKO tokiomis turiant - politikalių, sąrašus, kurie pas jį buvo surasti kratos metu 1974 metais, gavo iš paminėto S.Kudirkos ir nusirašė

juos. Žinias apie tokius kalinius rinko ir pats, bet davė tai savo asmeniniams tikslams, kad žinotų kas iš jų kur būtent ir dar atlieka bausmę, galėtų su jais susirašinėti ir panašiai. Niekam tų žinių panaudoti priešišškai propagandai prieš TSRS neperdavinėjo.

(t.I, l. 140-143, 144-147, 148-154)

B.GAJAUSKO kaltė, padarius jam inkriminuojamą nusikaltimą, įrodyta liudytojų parodymais, daiktiniais įrodymais, ekaperti-zių išvadomis bei dokumentais.

Antitarybinio turinio literatūros, brošiūrų laikinimas, laikymas platinimo tikslu, davinimas ir platinimas:

Liudytojas L.STAVSKIS parodė, kad B.Gajauskas maždaug prieš tris metus davė jam skaityti knygą lenkų kalba, pavadintą "Bolševizmas". Perskaitęs ją, grąžino B.Gajauskui.

1976 metų laikotarpyje B.Gajauskas ne vieną kartą jam davė skaityti A.Solženicyno kūrinius, tame tarpe jo knygos "Gulago salynas" dalį. Be to, davė jam pasiskaityti ir sange-ti brošiūras "Dievas ir tėvynė" ir "Teisių gynimo TSRS kroni-ka" rusų kalba. Knyga "Gulago salynas" ir brošiūros buvo pas jį iki 1977 metų vasario mėnesio, tai yra iki kratos, kurios metu buvo paimtos.

(t.I, l. 165-187, 190-192, 197-198, 202-204)

Šiuos savo parodymus liudytojas L.Stavskis patvirtino akistatoje su kaltinamuoju B.GAJAUSKU.

(t.II, l. 86-89)

1974 m. gruodžio mėn. 23 d. kratos metu pas B.GAJAUSKĄ bute kitos literatūros bei užrašų tarpe buvo rasta knyga len-kų kalba "Bolševizmas", išleista 1938 m. Liubline (Lenkija), kas patvirtina tai, jog B.Gajauskas turėjo šią knygą, laikė platinimo tikslu ir platino.

Be to, šios kratos metu pas jį buvo rasta ir paimta J. Gutausko knyga "Dievas šiandien", išleista 1973 metais Čikagoje ir 40 lapų nuo 193 iki 272 puslapyje A. Solženicyno knygos "Gulago salynas" rusų kalba ir šios knygos pirmo tomo 114 lapų rankraštinio vertimo į lietuvių kalbą.

(t.II, l. 95-105, 106-140, 246-257,

t.VIII, IX su daiktiniais įrodymais)

Knyga "Bolševizmas" išleista) liubliano dvasininkų universiteto autorių kolektyvo. Joje iš antitarybinių pozicijų aprašomas tarybinės visuomenės vystymosi laikotarpis nuo 1918 iki 1937 metų. Autoriai šmeižtiškai tvirtina, kad lyg tai visos blogosios buržuazinės valstybės savybės pasireiškė tarybiniuose valstybėse. Šmeižiama ir niekinama Darbo žmonių deputatų tarybų veikla, tarybinės vyriausybės industrializavimo ir kolektyvizavimo politika, įvairios tarybinės visuomenės gyvenimo aritms.

(t.II, l. 106-140, 141-149,

t.VIII su daiktiniais įrodymais)

J. Gutausko knygą "Dievas šiandien" išleido JAV lietuvių reakcinės klerikalinės emigracijos "Dranga" spaustuvė. Jos turinys religinis-filosofinis, nukreiptas prieš komunistinę pasaulėžiūrą ir tarybinę santvarką.

Knygoje šmeižtiškai tvirtinama, kad socialistinio pasaulio valstybės išnaudoja savo piliečius, kad komunizmas yra prievartinė sistema, atnešusi vergiją, badą, išvėriškumą ir panašiai.

(t.II, l. 106-140,

t.IX su daiktiniais įrodymais,

t.I, l. 22, 24)

1977 m. vasario mėn. 7 d. kratos metu buvo rasta pas L. Sturakį buvo rasta A. Solženicyno knygos "Gulago salynas" pirmo tomo, išleisto 1973 m. "IMCA-PRESS" leidyklos "Tarybinėje, pradžia nuo pirmo iki 192 puslapyje, nelegalus antitarybinis leidinys "Dievas ir tėvynė" pirmas ir antros numeris ir du egzemplioriai.

riai I leidimo brošiūros, pavadintos "Teisų gynimo TŠRS kronika" rusų kalba, išleistos 1974 metais Niujorke leidyklos "Kronika".

(t.II, l. 165-174, 175-189, 246-257,
t.II, paketas Nr.5, 8, 9)

Prasaloginė ekspertizė nustatė, kad "Gulago salynas" knygos dalis, rasta pas B.Gajauską, ir šios knygos dalis, paimta pas liudytoją L.Stavskį, sudaro vienos ir tos pačios knygos egzempliorių.

(t.III, l. 34-39)

B.GAJAUSKO apklausa (t.I, l.32,46,173) ir rašytinės ekspertizės (t.III, l.111-128) nustatyta, kad knygos "Gulago salynas" vertimą, kuris buvo rastas ir paimtas 1974 metais pas B.Gajauską, padarė pastarasis.

Šio vertimo ir paimtos knygos "Gulago salynas" lyginamojoje apžiūroje (t.II, l.219-222) nustatyta, kad B.Gajauskas vertė ir tą knygos dalį, kuri buvo rasta pas liudytoją L.Stavskį.

Tai patvirtinama ir rasta pas B.GAJAUSKĄ 1974 m. gruodžio 23 d. mokykliniu sąsiuviniu, ant kurio yra ranka padarytas užrašas "Pastabos". Šiame sąsiuvinyje yra surašyti charakteringi A.Solženicyno knygai "Gulago salynas" žodžiai, išsireiškiantys rusų kalba, o taip pat kai kurių jų vertimas į lietuvių kalbą.

(t.III, l.111-128, t.II, l.246-257,

t.VII, paketas Nr.2)

Dalį šios knygos vertimo B.GAJAUSKAS daugino per kalkinę popierių.

(t.VII, paketas 22)

B.GAJAUSKAS parengtinio tardymo metu 1977 m. gegužės 6 d. parodė (t.I, l.48-49), kad L.Stavskiui davė "Gulago salynas" dalį. Vėliau šis savo parodymą atsisakė, pareikšdamas, kad tos knygos niekam nedavęs, o tardyme pradėjo save apkalbėti.

(t.I, l. 141)

Ta aplinkybė, kad B.GAJAUSKAS apklaustas metu 1977 m. gegužės 6 d. nurodė tokias individualias pokyčius, kaip patvirtinti

tai, jog minėtoji "Gulago salynas" knygos dalis buvo įdėta į A.Griciaus knygos "Kopūtos menkėlaim" aplanką, kas atitinka tikrovę (t.II, l. 165-184, 175-189, t. II su daiktiniais įrodymais), įrodo, kad šie jo parodymai buvo teisingi, o volensais atsisakymas nuo jų yra nepagrįstas.

Nieko konkretaus B.GAJAUSKAS nepasiūkino ir į klausimus, jeigu jis netarėje "Gulago salynas" knygos pradžios, kuri buvo rasta pas L.Stavskį, ir nedavė jos patikrinti, kokiu būdu jis galėjo verstis tą dalį, ir kaip pasiūkinti tai, jog pas jį ir L.Stavskį rastos šios knygos dalys sudarė vieną ir tą patį egzempliorių.

(t.I, l. 113, 118)

Viaur šie įrodymai objektyviai patvirtina, kad B.GAJAUSKAS rinko ir laikė pas save antitarybinę literatūrą platini-
mo tikslu, ją daugino (vertė) ir sistemingai duodavo skaityti L.Stavskiniui.

A.Solienicyno knyga "Gulago salynas" yra parašyta prie-
šiškai socializmui, tarybinei santvarkai dvasia. Nuo pat pir-
mųjų puslapių joje šmeižiama Spalio Socialistinė revoliucija.
Ji vaizduojama kaip eilinis perversmas, kurio metu grupė as-
menų užgrobė valdžią, po ko sekė ištisi teroro, sauro, įsta-
tymų pažeidimų metai. Pagrįsti tokiais tvirtinimais autorius
piktinaudžia kulta laikotarpiu buvusiais socialistiniais tei-
sėtumo pažeidimais. Jos turinys yra nukreiptas apšmeižti ta-
rybinę santvarką kaip tokią aplamai, suniekinti mūsų liaudies
pasiekimus, jos kovą už savo Tėvynės laisvę, išaukštinant Vla-
sovo ir kitokio planke Tėvynės išdavikus.

(t.II, l. 139-140, 184-185,

t.VII, IX su daiktiniais įrodymais,

t.X, l. 29-37, 38-41)

Brošiūroje "Teisų gynimo TSSS kronika" talpinami šmeižti-
ko pobūdžio straipsniai, siekiantieji pavaisduoti, kad TSSS
nusiškai pažeidžiamos piliečių teisės, persekiojami "įknyti"

rašytojai, mokslininkai, kad prieš taip vadinamus politinius kalinius taikomos žiaurios represijos.

(t.II, l. 165-167)

t.II su daiktiniais įrodymais)

e

Brošiūros tipo mašiniškai leidinį "Dievas ir Tėvynė" respublikoje nelegaliai leidžia atakinti antitarybiniai elementai. Pirmame ir antrame jo numeriuose talpinami antitarybinio pobūdžio straipsniai, siekiantieji apšmeižti tarybinę valstybinę ir visuomeninę santvarką, marksizmo-leninismo teoriją, partijos politiką tikinčiųjų atšvilgiu, raginama kovoti prieš tarybų valdžią Lietuvoje.

(t.II, l. 167-168,

t.IX su daiktiniais įrodymais)

Ginkluotu nacionalistiniu kairiu dokumentu rinkimas, dauginimas ir platinimas

Liudytojas L.Štėvakis parodė, kad 1976 metų rudenį B.GAJAUSKAS atnešė jam į butą pasaugoti pluoštą dokumentų ir pasakė jam, kad jie liečia "partizanų" judėjimą Lietuvoje pokario laikotarpiu ir kad juos reikia išsaugoti atidžiai kaip atsiminimą. Kai kurie iš šių dokumentų buvo labai seni, aptrūniję, suvalijuoti ant popieriaus lapų.

Praėjus kuriam laikui, tais pačiais metais, B.GAJAUSKAS atėjo pas jį su jam nepažistamu vyriškiu, atsinešė fotoaparatus ir pradėjo fotografuoti ankščiau atneštus pas jį dokumentus. B.GAJAUSKAS su liudytoju fotografavo dokumentus, o tas jam nepažistamas vyriškis vonioje ryškino fotojuosteles. Fotografavimo metu L.Štėvakis pastebėjo, kad tie dokumentai yra gan-
jų vadų, tame tarpe "Vanago" slapyvardžiu, pasirašyti įsakymai.

B.GAJAUSKAS jam sakė, kad jis ruošiasi pagaminti tų dokumentų nuotraukas ir tam reikalui turi pirkti fotoididintuvą.

Po to dokumentus ir dalį išryškintų fotojuostelių paliko pas jį bute. Vėliau kai kurias dokumentus išsinešė, o kiti ir 7 juostelės liko jo bute, kur ir buvo paimtos kratos metu.
(t.I, l. 184-189, 193-195, 197-198, 203, 204, 205-207)

1977 m. vasario mėn. 7 d. kratos metu pas L. STAVSKĮ buvo paimtos 7 išryškintos 36 mm negatyvinės fotojuostelės su 200 kadru, kuriuose nufotografuoti ginkluotų nacionalistinių gaujų dokumentai ir 322 lapai šių dokumentų originalų.
(t.I, l. 165-174, 175-189)

Tą pačią dieną kratos metu pas B. GAJAUSKĄ buvo paimtas jam priklausančias fotoaparatas "Zenit-3M" Nr. 64034448, fotoaidintuvas "Leningrad-4", fotopopieriaus pakeliai, rusvos spalvos sąsiuvinis, kuriame ranka surašytos šiosios apie ginkluotas gaujas, pavadintas "Kęstučio tėvūnija", "Dainavos apygarda", "Geležinio vilko rinktinė", "Dsūkų rinktinė", "Šarūno rinktinė", "PIP" ir panašiai, du mokyklinio sąsiuvinio lapai, kuriuose ranka surašytos šiosios apie tų gaujų dalyvių skaičių, "pasirymėjimo" ženklus.

(t.I, l. 150-158, 159-163, 246-257,

t.I su daiktiniais įrodymais)

Apžiūros metu nustatyta, kad dalis dokumentų, kurie buvo paimti kratos metu pas L. STAVSKĮ yra nufotografuoti paimtose pas jį fotojuostelėse.

(t.II, l. 217-218, ●

t.VI, pilnai)

Kriminalistinė ekspertizė nustatė, kad fotojuostelės, kuriuose nufotografuoti ginkluotų gaujų dokumentai yra eksploatuoti B. GAJAUSKO fotoaparatu "Zenit-3M" Nr. 64034448.

(t.III, l. 43-48)

Daktileoskopinė ekspertinė nustatė, kad ant kai kurių ginkluotų gaudų dokumentų, kurie buvo paimti pas L. STAVSKI, yra B. GAJAUSKO rankų pirštų atspaudai.

(t. III, l. 5-15)

Liudytoja O. GRIGAUSKIENĖ parodė, kad 1977 m. vasario mėnesio pradžioje jos pažįstama A. Kilčiauskienė - Balio Gajausko motina - atnešė jai prirašytus sąsiuvinius, popieriaus lapus, fotonuotraukas ir paprašė jas pasaugoti. A. Kilčiauskienė pasakė jai tuomet, kad visa tai priklauso jos sūnui B. Gajauskui, kad pas juos buvo krata ir šių dokumentų nerado.

Apžiūrėjusi ir perskaitydusi atneštus sąsiuvinius ir lapus, O. GRIGAUSKIENĖ suprato, kad tie rašiniai yra antitarybinio pobūdžio.

Prėjus keletai dienų, paminėti sąsiuviniai, lapai ir fotonuotraukos buvo paimti tardymo organų kratos metu.

(t. I, l. 209-218) .

Tai patvirtino ir liudytoja A. Kilčiauskienė ir pasiškino, kad nurodytus sąsiuvinius su užrašais ji perdavė O. GRIGAUSKIENEI be savo sūnaus B. GAJAUSKO žinios.

(t. I, l. 219-220)

Analogiškus parodymus tuo klausimu parengtinio tardymo metu davė ir B. GAJAUSKAS.

(t. I, l. 62-63)

1977 m. vasario mėn. 12 d. kratos metu pas O. GRIGAUSKIENĖ kitų ranka rašytų dokumentų ir fotografijų tarpe buvo paimti sąsiuvinio lapai su antitarybinio turinio eileraščiais, dainomis; sąsiuviniai su ginkluotų gaudų įsakyme teksteis, kitais dokumentais, tame tarpe anglų kalba, pavadintais memorandumais; nupieštais gaudų dalyvių skiriamaisiais ženklais; fotonuotraukos, kuriose nufotografuota dalis ginkluotų gaudų

dokumentų, rastų pas L.STAVSKI.

(t.II, l. 191-194, 195-202, 246-257,
t.VIII su daiktiniais įrodymais)

Rakysenos ekspertisė nustatė, kad nurodytas rankraštinius tekstus, išskyrus dainas, kurios pavadintos "Grafi gintoji mūsų šalelė...", "Šlauro vėtrose vyrai pakirde", "Petrovno vandens", ir tekstą sąsiuvinyje, pradedantį žodžiais "Lietuvos Tarybos prezidiumo I sekcijos nutarimų knyga...", o taip pat paimtus pas L.Stavskį kratos metu užrašus su žinomis apie ginkluotas gaujas parašė B.GAJAUSKAS.

(t.III, l. 111-139)

B.GAJAUSKO perduotas L.STAVSKIUI dokumentus sudaro ginkluotų nacionalistinių gaujų, veikusių pokario metais respublikoje, pasivadinusiu Lietuvos laisvės kovos sąjūdiu, Lietuvos laisvės armija, "Vėgų" organizacija ir panašiai, statutai, instrukcijos, įsakymai, protokolai, leidiniai - "Lietuvos biuletenis", "Laisvės varpas", "Partizanas", "Laisvės žodis", memorandumai anglų kalba, adresuoti į tarptautines organizacijas, gaujos vadovų atminimai.

(t.II, l. 165-174, 175-189, 246-257,
t. IV ir V pilnai)

Šios gaujos vedė ginkluotą kovą prieš Tarybų valdžią Lietuvoje. Visi aukščiau išvardinti jų dokumentai ir skirti organizuoti šiai kovai. Juose duodami nurodymai įsakyti, tarybinius aktyvistus, vesti šnipinėjimą, klagdyti partijos pravedamas kaimo socialistinio pertvarkymo priemones, žiauriai vertinama to meto padėtis Lietuvoje, priešiška propagandiniai tikslais apeliuojama į ŠMO.

Taip, dokumentuose, pavadintuose "Lietuvos laisvės kovos sąjūdiu statutas" (t.V, l. 89-95), taip vadiname "Vėgų" štabo įsakyme Lietuvos laisvės armijai Nr.4 (t.IV, l. 143-146) nurodoma, kad "pasipriešinimo" tikslas yra atstatyti buržuazinę Lietuvą. Keliami uždaviniai organizuoti ginkluotą kovą

su Tarybų valdžia Lietuvoje, kuri vadinama "okupantu", naikinti tarybinius aktyvistas, dvasines ir ūkines vertybes.

Straipsnyje, patalpintame 1951 metų "LKS biuletenyje", skirtame artėjantiems rinkimams (t.IV, l. 57), dokumentuose, pavadintuose "Stojantiems į komjaunimą" (t.IV, l. 84), "Baikytinė padėtis" (t. IV, l. 137-140), "Žemės ūkio padėtis 1950 metų pabaigoje" (t.IV, l. 141-142) bei kituose šmeižiama tarybinė santvarka, jos rinkiminė sistema, kviečiama boikotuoti rinkimus, bauginami jaunuoliai, stojantieji į komjaunimą.

LKS įsakyme Nr.5 (t.V, l. 128) žvalgybos srityje duodami nurodymai "Rinkti, saugoti ir nesugadintus pasiųsti aukštesnėms žvalgyboms instancijom į partizanų rankas patekusius civilių ir kariškių šeimos dokumentus: pasus, komunistų partijos narių, kandidatų ir komjaunuolių bilietus, karinius bilietus, komandiruočių, atostogų liudijimus, darbo pažymėjimus, darbo knygeles, profsąjungos bilietus ir ginklams laikyti leidimus".

Rašysenos ekspertise (t.III, l. 62-66) nustatyta, kad antitarybinio turinio dainas, pavadintas "Graži gintoji mūsų šalelė...", "Siaurės vėtrose vyrai pakirde", "Potvynio vandens" ir sąsiuvinyje prasidedanti žodžiais "LKS Tarybos prezidiumo X sekcijos nutarimų knyga" tekstą parašė Vilniaus miesto gyventojas Jonas Pratusėvičius, Juozo s.

Tą apklausoje patvirtino ir pats J.Pratusėvičius (t.II, l.1-5), bet negalėjo paaiškinti, kekiu būdu jo užrašyti eilėraščiai ir jo perrašyti ginkluotų gaujų dokumentai pateko pas B.Gajauską.

Ši aplinkybė taip pat patvirtina tai, jog B.Gajauskas rinko antitarybinius dokumentus.

Didelis B.GAJAUSKO perrašytų ginkluotų gaujų dokumentų skaičius, apibendrinti duomenys apie banditines gaujas, jų dalyvių skaičių, kas nėra skelbiama tarybinėje spandoje, patvirtina, kad šie dokumentai B.GAJAUSKO dispozicijoje buvo

pakankamai ilgą laiką ir jis su jais dirbo, o ne etaitiktinai pasirašyti L.STAVSKIO būte.

(t.VIII ir IX su daiktiniais įrodymais)

Tai, kad B.GAJAUSKAS neperdavė tardymo organams jo būte kratos metu visų, pas jį buvusių antitarybinių dokumentų, kurie vėliau buvo perduoti O.GRIGAUSKINIŲ, patvirtinama 1977 m. vasario mėn. 7 d. kratos protokolu.

(t.II, l. 156-158)

B.GAJAUSKAS parengtinais tardymo pradžioje parodė, kad ginkluotų gaujų dokumentus įsigijo jis ir perdavė sangoti R.STAVSKIUI. 1976 metų rudenį pats asmeniškai juos nufotografavo.

(t.I, l. 49-54, 58-60, 65-66, 67-69, 98-99, 101-102)

Vėliau šiuos savo parodymus pakeitė (t.I, l. 112-113, 119-121, 140-142, t.II, l. 86-89) ir parodė, kad dokumentų dalį gavo iš L.STAVSKIO, kai karinės iš jų pasirašė "savo įdomumui", bet jų nufotografavo ir neplatino.

Liudytojas L.STAVSKIS dar prieš kratą jo būte apklausos metu pats pareiškė (t.I, l. 185-195), kad jo namuose yra sangoni ginkluotų gaujų dokumentai bei kita antitarybinė literatūra, gauta iš B.GAJAUSKIO. Tuomet jis taip pat parodė, kad Gajauskas kartu su jam nepažįstama vyriškin fotografavo jo būte tuos dokumentus.

Apkaltinti liudytojai L.STAVSKIUI savo gerą pažįstamą B.GAJAUSKĄ nėra pagrindo. Kokių nors motyvų dėl jo parodymų melagingumo neiškėlė ir pats B.GAJAUSKAS. Be to, liudytojo L.STAVSKIO parodymai objektyviai pasitvirtina kitais surinktais įrodymais, išdėstytais šioje išvadoje.

Tokiu būdu, įrodyta, kad B.GAJAUSKAS rinko, daugino ir platino ginkluotų nacionalistinių gaujų antitarybinius pobūdžio dokumentus.

Duomenų apie nuteistuosius asmenis rinkimas ir jų panaudojimas antiterroristinei propagandai vesti

1974 m. gruodžio mėn. 23 d. kratos metu pas B.GAJAUSKĄ buvo paimti trys ranka parašyti asmenų sąrašai, prasidedantieji "Abukausko" pavarde. Kiekviename iš jų yra nurodyta virš šimto asmenų.

(t.II, l. 95-105, 133, 246-257,
t.VII su daiktiniais įrodymais)

Grafinė ekspertizė nustatė, kad šiuos sąrašus parašė B.GAJAUSKAS.

(t.III, l. 111-128)

Tai patvirtino apklausų metu ir pats B.GAJAUSKAS. Be to, paaiškino, kad sąrašuose nurodyti lietuvių tautybės asmenys, atliekantieji bausmę už valstybinių, jo žodžiais tariant politinių, nusikaltimų padarymą. Du pirmieji skaičiai, esantieji po pavardės ir vardo, reiškia asmens gimimo du paskutiniuosius metus. Pavyzdžiui, skaičius "27" reiškia, kad tas asmuo yra gimęs 1927 metais. Antroji pora skaičių "52" nurodo, kad jis nuteistas 1952 metais. Trečioji skaičių pora reiškia laisvės atėmimo metų, kuriems nubaustas asmuo, skaičių. Toliau eina patalpos darbų stovyklos, kurioje atlieka bausmę kalinys, skyriaus numeris. Paskutiniai skaičių pora nurodo metus, kuomet šis kalinys atliks bausmę ir bus palikuosutas.

(t.I, l. 103-105)

Lietuvos TSR VMI Informacinis centro pažymonis (t.X, l. 112-218) ir nuteistųjų bylų apžiūromis (t.VIII, l. 7-68) patvirtinta, kad visi minėtuose sąrašuose nurodyti asmenys savo laiku yra bausti už itin pavojingų nusikaltimų padarymą.

1974 m. gruodžio mėn. 23 d. kratos metu pas Maskvos miesto gyventoją KOVALIOVĄ S.A., tiriant jo bandžiamąją bylą, kurioje

jis buvo patrauktas atsakomybėn už itin pavojingo valstybinio nusikaltimo padarymą, buvo rasti ir paimti nuteistųjų sąrašai, atspausdinti rusų kalba rašomąja mašinėle, analogiškai sąrašams, kurie buvo rasti pas B.GAJAUSKĄ.

(t.X, l. 26-28, 37, 42-47)

Panašūs nuteistųjų sąrašai, atspausdinti rusų kalba rašomąja mašinėle ir su kai kuriais pataisymais, padarytais ranka, paimti 1977 m. sausio mėn. 4 d. pas GINZBURGĄ A.I., kurie baudžiamąją bylą šiuo metu tiria Kalugos srities Valstybės saugumo komiteto prie TSM NT valdybos tardymo organai.

(t.II, l. 226-227, 228-229, 236, 241-245)

Tai, kad nuteistųjų sąrašai, paimti kratų metu pas B.GAJAUSKĄ, S.KOVALIOVĄ ir A.GINZBURGĄ, sudaryti vieno asmens, pasitvirtina tuo, kad visuose juose nurodyti tie patys lietuvių tautybės asmenys, nuteisti už itin pavojingų valstybinių nusikaltimų padarymą, o žinios apie jų ginimo metu bei teistumą išdėstytos tokia pačia tvarka.

Tų sąrašų autorystės tapatumą taip pat įrodo ir eilė individualių sutapimų, kaip pavyzdžiui:

visi jie prasideda Abukausko pavarde ir vienodais jo teistumo duomenimis (t.II, l. 241, t.VII, paketas Nr.26, t.X, l. 42);

visuose sąrašuose nenurodytas Babičės vardas, ginimo metai bei teistumo duomenys, kas rodo, jog jie buvo tikrasis sąrašų sudarytojai (t.II, l.241, t.VII, paketas Nr.26, t. X, l. 42);

visuose sąrašuose prie Valentino nuteisimo 25 metų pilsnojamasis skaičius "3", kas reiškia, jog jis papildomai buvo nuteistas trims metams (t.II, l. 241, t.VII, paketas Nr.26, t.X, l. 45);

visuose sąrašuose nenurodyti Zakšausko ginimo ir nuteisimo metai (t.II, l. 242, t.VII, paketas Nr.26, t.X, l.43);

visuose sąrašuose, išskyrus paimtąjį pas A.Ginzburgą, stovi klaustukas prie Marcelio bausmės atlikimo stovyklos

numeris; pas A.Ginsburgą paimtame sąrašo šis skaičius išbrauktas (t.II, l. 243, t.VII, paketas Nr.26, t. I, l. 43);

visuose sąrašuose nėra nurodytas Meškino vardas, ginimo netai ir žinios apie teistumą;

(t.II, l. 243, t.VII, paketas Nr.26, t.I, l. 43);

visuose sąrašuose prie šūito nuteisimo 20 metų pliusuojamas skaičius "3".

(t.II, l. 245, t.VII, paketas Nr.26, t. I, l.44)

Kaantieji sąrašuose kai kurie skirtumai paaiškinti tuo, kad jų sudarytojas laikas nuo laiko juos patikalindavo naujais duomeniais apie esamų asmenų teistumą, įrašydavo naujai nuteistą asmenį ir išbraukdavo iš sąrašo tuos, kurie atlikdavo bausmę.

Pravestomis rašysenos ekspertizėmis nustatyta, kad pataisymus, kurie yra pas A.Ginsburgą paimtame sąrašo, atliko B.GAJAUSKAS.

(t.III, l. 131-139,173-192,198-202)

Tai, kad B.GAJAUSKAS rinko žinias apie asmenis, atliekančius bausmę už itin pavojingų nusikaltimų padarymą, patvirtina jo ranka atliktais kitais užrašais, paimtais pas jį kratos metu 1974 ir 1977 metais, kaip tai: jo užrašų knygtelė; popieriaus lapelis su pavardėmis, prasidedančiais žodžiais "4 med.sesuo. Virgilijus Jaugelis, kaunietis..."; popieriaus lapelis su pavardėmis, prasidedančiais žodžiais "Lehrinskas..."; sąsiuvinis su užrašais apie patalos darbų stovyklas, prasidedančiais žodžiais "Pešilagas, Karlagas..."; popieriaus lapelis su pavardėmis, prasidedančiais žodžiais "L. Bakan. 150 7..."; popieriaus lapelis su 16 asmenų pavardėmis, prasidedančiais žodžiais "Babišas Vasilevas - 16. Kaktis Janis?.."; sąsiuvinis su užrašais apie asmenis ir bausmių atlikimo vietas, prasidedantis žodžiais "Ilga. I eilė. 1 Vytautas Matulaitis...".

(t.II, l. 106-140,159-163,246+257,

t.III, l. 111-128, t.VII, paketai Nr.3,8,913,

t.II, paketai Nr.1, 2)

Viriant S.KOVALIOVO bylą, 1975 metais buvo nustatyta, kad aukščiau išvardinti nuteistųjų ir atliekančių bausmę už itin pavojingų nusikaltimų padarymą asmenų sąrašai buvo 1974 m. gruodžio mėn. 10 d. paskelbti nelegaliai leidžiamame antitarybiname rinkinyje rusų kalba "Kinanųjų įvykių kronika", kn.33, kuris 1975 metais buvo išleistas Niujorke, paskelbti 1974 metais rugsėjo-spalio mėnesį užsienyje einančiose reakcinės lietuvių emigracijos laikraščiuose "Dirva", "Europos lietuvis", "Rusų Lietuva", grupuojant kalinius pagal bausmės atlikimo vietas.

Šiuose leidiniuose nuteistieji asmenys pateikiami kaip "nacionalinio", "pasipriešinimo" judėjimo dalyviai, "vergovės" aukos.

(t.X, l. 26-28, 37, 50-57, 77-80)

B.GAJAUSKAS tardymo metu pakeitė savo parodymus ir paaiškino, kad paimtus pas jį nuteistųjų asmenų sąrašus sudarė ne jis, bet nuairasė juos iš sąrašų, kuriuos jam pateikė 1974 metų rudenį S.Kudirka.

(t.I, l. 140-143, 144-145)

S.Kudirka 1971 metais buvo nuteistas už Tėvynės išdavimą. Iš įkalinimo vietos buvo paleistas 1974 m. rugpjūčio mėn. 23 d. ir tų pačių metų lapkričio 5 dieną išvyko gyventi į JAV, tai yra jau po to, kai nurodytieji nuteistųjų sąrašai TSRS priešiškaei propagandai skleisti buvo jam panaudoti užsienie spandoje.

(t.X, l. 53-57, 239)

Pateikti įrodymai paneigia B.GAJAUSKO tvirtinimą, kad nuteistųjų ir atliekančių bausmę už itin pavojingų valstybinių nusikaltimų padarymą lietuvių tautybės asmenų sąrašą jis nusidarinėjo ir neperdavinėjo jų skelbti priešiškaei TSRS tikslais.

Tai, kad B.GAJAUSKO veika buvo nukreipta į itin pavojingą valstybinio nusikaltimo padarymą įrodo ne tik jo padaryto nusikaltimo objektyvioji pusė.

B.GAJAUSKAS 1948 metais buvo nubaustas už itin pavojingą valstybinių nusikaltimų, tame tarpe antitarybines agitacijas ir propagandas, padarymą. Jo teistumas šiuo metu nėra išnysęs.

(t.I, l. 23, t. I, 1-6)

Po bausmės atlikimo B.GAJAUSKAS ne tik kaupė, daugino ir platino inkriminuojamą jam antitarybinio turinio literatūrą bei dokumentus. Jo antitarybines pažiūras charakterizuoja ir tai, kad jis rinko ir kitą šmeižtišką ir ideologiškai įtakingą pobūdžio literatūrą (t.II, l. 125-126, t.VII, paketai Nr.16, 19), pats rašė šmeižtiško turinio atsiminimus, redagavo A. Kilčiauskienės tokio pat turinio atsiminimus (t.VIII, paketas Nr.1, t. IX, paketai Nr.2, 3, 4, 67), parašė šmeižtiško turinio pareiškimą TSRS Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumui (t.VII, paketas Nr.15, t. I, l. 226-228), kuris buvo perduotas į užsienį ir paskelbtas klierikaliniame-nacionalistiniame laikraštyje "Draugas" (t.I, l. 219-220), artinaibbendravo su Tėvynės lėdaviku S.Kudirku, iš kurio gavo antitarybines bei kitos, ideologiškai įtakingos literatūros (t.I, l. 76-77, 85, 99-100, 141, 144-145, t.I, l. 83-85), materialiai rėmė asmenis, nuteistus už itin pavojingus valstybinius nusikaltimus, rinko apie juos įvairias žinias (t.I, l. 122-132, 245-246, t.II, l. 6-15, 48-49, 60-61, t.VII, paketai Nr.1, 4, 6, 7, 8, 10, 17, 20, 26).

Po sulaikymo 1974 metais B.GAJAUSKAS nenutraukė savo nusikalstamų veiksmų, bet priešingai - juos išplėtė.

(t.I, l. 162-163, 137-139)

Iki suėmimo B.GAJAUSKAS dirbo Kauno elektros montavimo darbų valdyboje Nr.5 elektros montierio pareigose. Darbe charakterizuojamas teigiamai.

(t.I, l. 24, t. II, l. 77-78, 79-80, 81-82)

Leigvinančių ar sunkinančių kaltinamojo B.GAJAUSKO atsakomybę aplinkybių nenustatyta.

Remiantis ištisytum

Kaltinamas

Balys GAJAUSKAS, Jonas

gimęs 1926 m. Lietuvos TSR Vilkaviškio rajono Vigrėlių kaime, lietuvis, nepartinis, su viduriniu išsilavinimu, nevedęs, baustas 1948 metais pagal LTSR BK 58-1 "a", 58-8, 58-10 I d. ir 58-11 straipsnius (1926 m. redakcija), 25 metams laisvės atėmimo, iki suėmimo gyvenęs Kauno m. apylinkėse g. 3 bt. 8, dirbęs Kauno elektros montavimo darbų valdyboje Nr. 5 elektros monterinis,

t u o. k a d. turėdamas teistumą už itin pavojingų valstybinių nusikaltimų padarymą ir po baudos atlikimo gyvendamas Kauno mieste, 1974-1977 metų laikotarpyje, siekdamas susilpninti Tarybų valdžią, rinko, laikė platinimo tikslu, daugine ir platino antitarybinio pobūdžio literatūrą, išleistą užsienyje, nelegaliai leidžiamas brošiūras, ginkluotų nacionalistinių gaujų, veikusių pokario metais respublikoje, dokumentus, kuriuose skleidžiami tarybinę valstybinę ir visuomeninę santvarką žeminantys šmeižtiški prasimanymai bei raginimai kovoti prieš tarybinę santvarką Lietuvoje, duomenis apie lietuvių tautybės asmenų nuteisimą už itin pavojingų valstybinių nusikaltimų padarymą.

Taip, 1974 metais įsigijo ir savo bute saugojo užsienyje išleistas antitarybinio turinio knygas "Bolševizmas" lenkų kalba, "Dievas šiandien" lietuvių kalba, Solženicyno knygos "Gulago salynas" rusų kalba I tomas. Knygą "Gulago salynas" platinimo tikslu vertė į lietuvių kalbą,

Tais pačiais metais Kauno miesto gyventojai STAVSKIUI L.P. davė skaityti knygą "Bolševizmas";

1976 m. laikotarpyje STAVSKIUI L.P. skaityti ir saugoti perdavė dvi I leidimo brošiūras "Taisių gynimo TSRS kronika" rusų kalba, paminėtos karygos "Gulago salynas" dalį, pirmą ir antrą numerius atskirų antitarybinių elementų leidiamo rinkinio "Dievas ir Tėvynė";

Platinimo tikslu įsigijo ginkluotų nacionalistinių gaujų, veikusių pokario metais respublikoje, antitarybinio pobūdžio dokumentus, juos daugino, perrašinėdamas ranka ir fotografuodamas;

1976 m. rudenį šios dokumentus perdavė saugoti STAVSKIUI L.P.;

Tų pačių metų rudenį STAVSKIO L.P. bute su nemontuotais saumenimis ir nufotografavo juos, padarydamas iš viso keletą šimtų kadru, ir išryškino fotojuosteles.

Sudarė sąlygas, kad dalis šių jo perrašytų ir atspausdintų fotografijose ginkluotų nacionalistinių gaujų dokumentų būtų platinama toliau, nes 1977 m. vasario mėn. 7 d. buto kratos metu jų neperdavė tardymo organams. Po to juos Gajamoko B.J. motina Kilčiauskienė A.A. perdavė Kauno mieste gyventojai Grigauskienei O.S.

Rinko žinias apie lietuvių tautybės asmenų, atliekančių bausmę pataisos darbų stovyklose, nutelisinę už itin pavojingų valstybinių nusikaltimų padarymą ir sudarinėję jų sąrašus, kurie per Maskvos miesto gyventoją Kovaliovą S.A. ir Kalugos srities Tarusos miesto gyventoją Ginsburgą A.J. buvo perduodami į užsienį ir panaudoti spaudoje priešiška TSRS propagandai skleisti,

Šių nusikaltimų autorius, asmuo, lietuvis TSRS

XX 68 str. II a.

Kadangi esamų byloje įrodymų pakanka kaltinamoji
B.GAJAUSKĄ atiduoti teismui, vadovaujantis Lietuvos TSR BK
232 str., baudžiamąją bylą Nr.38 pasiųsti Lietuvos TSR proku-
rorui kaltinamojai išvadai tvirtinti.

Kaltinamoji išvada surašyta V i l n i a j e
1978 m. sausio mėn. 20 d.

9/p Valstybės saugumo komitete prie LTSR MT
tardymo skyriaus viršininko pavaduotojas
papulkininkis

V. KAZYS

SUTINKA -

Valstybės saugumo komitete prie LTSR MT
P i r m i n i n k a s

generolas majoras

Vasiliuskas
J. PETRUS

NUORAŠAS TIKRAS.

Valstybės saugumo komiteto prie LTSR MT
tardymo skyriaus viršininko pavaduotojas
papulkininkis

V. KAZYS